

دکتر مصدق و برخی منابع «انتخابات در اروپا و ایران»

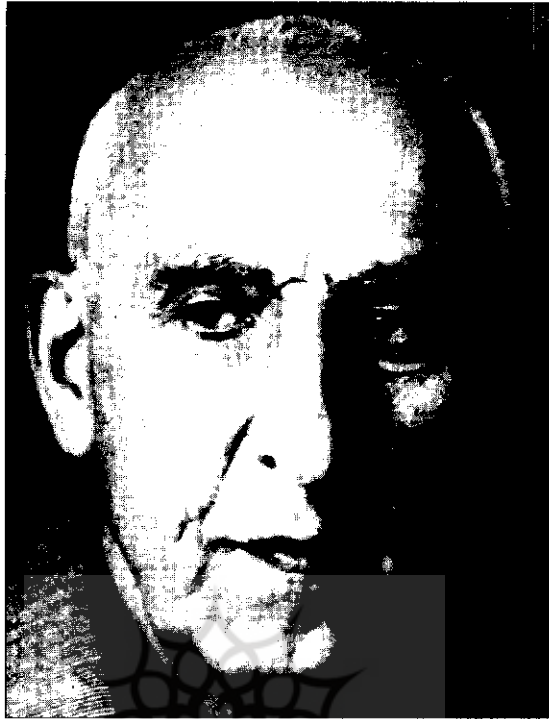
غلامعلی مصدق

۱۹۲

در ۱۳۰۵ خورشیدی، مقاله‌ای در مجله وزین آینده (به مدیریت مرحوم دکتر محمود افشار یزدی) تحت عنوان «انتخابات در اروپا و ایران» بچاپ رسید. موضوع مقاله، مقایسه نظام انتخابات پارلمان در حقوق ایران و ممالک اروپایی بود و نویسنده آن، دکتر محمد خان مصدق السلطنه، پیشنهاد اصلاح مواردی از قانون انتخابات ایران را داده بود. البته این اصلاحات بصورتی ناقص در اواخر دوره پنجم تقنینیه اعمال گردید.

چندی قبل، در میان کاغذهای نگهداری شده در قفسه اطاق مرحوم مصدق در احمدآباد، نامه و مطلبی را دیدم راجع به نظام انتخاباتی کشور انگلستان که در ۱۳۰۳ خورشیدی برای آن شادروان ارسال گردیده بود. لازم دیدم آنها را در این شماره مجله بخارا بچاپ رسانم تا مورد استفاده ارباب تحقیق قرار گیرد؛ بقرینه اینکه این متون از جمله منابع مورد استفاده مرحوم مصدق در نگارش مقاله‌اش بوده است.

نامه‌ای که در فوق مذکور افتاد مربوط به سال ۱۹۲۴ میلادی (۱۳۰۳ خورشیدی) است و توسط کاردار وقت سفارت بریتانیا در پاسخ به سؤال مرحوم مصدق در مورد چگونگی انجام فرآیند بررسی اعتبارنامه نمایندگان مجلس آن کشور برشته تحریر در آمده است. در اینجا تصویری از نامه را بهمراه ترجمه متن آن درج می‌نمایم. علاوه بر نامه، صفحه اول و آخر آن مطلب هم راجع به صحت و سقم جریان انتخابات مجلس انگلستان درج می‌شود که علی‌الظاهر

بوسیله یکی از اعضای خاندان اردلان در لندن تهیه و برای دکتر مصدق فرستاده شده است. با امید که مطلب حاضر مورد استفاده علاقه‌مندان قرار گیرد.

نمایندگی انگلستان

قلهک،

۹ اوت ۱۹۲۴.

مصدق السلطنة عزیز،

مدتی قبل از من پرسیده بودید اعتبارنامه نمایندگان در انگلستان چگونه بررسی می‌شود. خود مجلس آنها را بررسی نمی‌کند، بلکه گواهی مأموری را که در هر شهر یا بخشی برای نظارت بر انتخابات برگزیده شده است قبول می‌نماید. این مأمور، پس از بررسی دقیق، گواهی خود را به اداره مهندسی سلطنتی ارسال می‌دارد، که [آن مقام] نیز به نوبه خود، تصدیق نامه‌ای از اعتبارنامه را برای دبیرخانه مجلس می‌فرستد. نماینده هم باید از اداره انتشارات رسمی تصدیق نامه‌ای اخذ نماید برای آنکه بهمان نحو آن را نزد دبیرخانه مجلس پیشی از آنکه بتواند سوگند یاد نماید عرضه کند.

در موردی که یک نماینده متهم به ارتکاب تخلف در مبارزه انتخاباتی‌اش می‌شود، حکومت،

Légation d'Angleterre,

Golhak,

le 9 août 1924.

Cher Mossadeq es Saltaneh,

Il y a quelque temps vous m'aviez demandé comment sont vérifiés les mandats des députés en Angleterre.

La chambre elle-même ne les vérifie pas, mais elle accepte le certificat d'un fonctionnaire spécialement élu dans chaque ville ou dans chaque département pour contrôler les élections. Ce fonctionnaire après examen minutieux envoie son certificat à la chancellerie de la Couronne, qui à son tour envoie un certificat du mandat au secrétariat de la chambre. Le député aussi devrait obtenir du bureau des publications officielles un certificat pour être également produit devant le secrétariat de la chambre avant de pouvoir prêter serment.

Dans le cas où un député est accusé d'avoir commis des irrégularités dans sa campagne électorale, l'Etat poursuit l'affaire devant un
Son Excellence /tribunal

Mossadeq-es-Saltaneh.

۱۹۴

tribunal électoral présidé par des juges dont la décision est finale. Le député condamné paie les frais du procès et n'a plus le droit de se faire élire au Parlement pendant une période de sept années suivantes.

Ayant été élu et dans l'absence d'objections le député prête serment et prend sa place.

Dans le cas d'une élection supplémentaire occasionnée par la mort d'un député ou autre circonstance, les mêmes formalités sont à remplir et le député élu est présenté à la chambre par deux autres députés.

Je vous prie de croire, cher Mossadeq-es-Seltaneh, à mes sentiments les plus distingués et les plus cordiaux.

190

Mossadeq

شورشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
Son Excellence
Monsieur E. Gavey
Chargé d'affaires du Gov. Britannique
Légation d'Angleterne
Golhak.

موضوع را نزد یک محکمه انتخاباتی تحت ریاست قضاتی که رأیشان قاطع است دنبال می‌کند. نماینده محکوم، هزینه دادرسی را پرداخت می‌نماید و بمدت هفت سال متوالی حق انتخاب شدن در پارلمان را ندارد.

پس از انتخاب شدن و در [صورت] نبود اعتراض، نماینده سوگند اداء می‌کند و کرسی خود را اشغال می‌نماید.

در صورت [وجود] یک انتخابات علیحده ناشی از فوت یک نماینده یا شرایط و احوال دیگر، همان تشریفات باید رعایت شود و نماینده منتخب، توسط دو نماینده دیگر به مجلس معرفی می‌شود.

مصدق السلطنه عزیز، متمنی است مراتب احترام و ارادت مرا بپذیرید.

توضیحی در مورد «نامه‌های خراسان»

در شماره پیش «مجله بخارا» مطلبی از نگارنده تحت عنوان «نامه‌های خراسان» بچاپ رسید که مشتمل بر متن پنج نامه دیوانی ایالت خراسان در عهد ناصری و مظفری بود. از آنجا که اشتباهات چاپی در آن پیش آمده نیاز به تصحیحشان در این شماره نشریه «بخارا» بود. این موارد بشرح زیر است:

— در صفحه ۲۵۵، در مقدمه مقاله، عبارت «وزیرقایا» درست و «وزیر تبا یا» غلط می‌باشد.

— در صفحه ۲۵۷، در نامه اول، «اغتشاشی» غلط و «اغتشاش» صحیح است؛ همچنین است کلمه «سرخسی» که باید به «سرخس» تبدیل شود.

— در صفحه مزبور، در سومین نامه، «امین اقدسی» باید به «امین اقدس» تبدیل شود؛ همچنین، «بصیغه انعام» غلط و «بصیغه انعام» درست است.

— در صفحه ۲۵۹، در امریه خطاب به وزیر دفتر، عبارت «جنسی دیوانی» لازم است به «جنس دیوانی» تبدیل شود.

— در همان صفحه، در قسمت مربوط به حاشیه، اصطلاح «آفتاب لفظ» غلط و اصطلاح «آفتاب نقط» صحیح می‌باشد.

— بالأخره آنکه، در صفحه ۲۶۲ مجله، مطلبی را از خط اول تا خط پنجم درج کرده‌اند که مربوط به مقاله‌ای دیگر است و جزء متن نامه پنجم نیست.

با تشکر از دست‌اندرکاران شریف نشریه «بخارا» و پوزش از خوانندگان محترم.

غلامعلی مصدق

۲۶ شهریور ۱۳۸۳